

КОНКУРЕНТОСПРОПОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Закревська Л. М., канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Тенденцією сучасної глобальної конкуренції є переваги, які засновані на технічних досягненнях та інноваційних проектах. Саме розвиток науки, якість освіти та інформаційне середовище – це фактори, від яких залежить положення держави в глобальній конкуренції. Вони показують рівень спроможності державного господарського механізму генерувати високу інноваційну активність. Нові технології забезпечують зростання ефективності виробництва та дозволяють досягнути головної мети національної конкурентоспроможності – виробництва товарів та послуг, які відповідають вимогам світових ринків та можуть гідно конкурувати з ідентичними товарами інших країн.

Україна в порівнянні з багатьма іншими країнами має конкурентні переваги. До таких відноситься: вигідне географічне розташування країни та запаси природних ресурсів; потужна матеріально-технічна та наукова база, кваліфіковані трудові ресурси. Однак реалізація національних конкурентних переваг ускладнюється неефективністю їх використання. Адже головний показник конкурентоспроможності країни на світовому ринку – рівень ефективності використання всіх економічних ресурсів і, насамперед, праці.

Так ще М. Портер визначав, що наявність в країні природних ресурсів не є конкурентною перевагою держави. В більшості випадків, країни з багатими природними ресурсами відстають в економічному розвитку, а ті країни, які відчувають нестачу природних ресурсів, навпаки, активно розвиватися. М. Портер довів, що успіхи країн з багатою експортною складовою зумовлені прагненням економічно використовувати природні ресурси, що характеризується постійним здійсненням інноваційних та поновлювальних технологій [1].

Конкурентоспроможність держави зараз, під час третьої промислової революції, визначається не розміром валової внутрішньої продукції або обсягом експорту, а сумою доданої вартості, створюваної в промисловості, а

також місцем країни в глобальних ланцюжках доданої вартості. Щоб підвищити конкурентоспроможність України, нашим підприємствам необхідно включатися у ці ланцюжки, але не з сировиною (тут ми вбудовані в ланцюжок доданої вартості, але перебуваємо найнижчомаргінальній точці), а з продукцією з помітною часткою доданої вартості.

Особливо загострила ситуацію пандемія Covid-19, оскільки Україна має значну залежність від експортних надходжень. Промислове виробництво відіграє важливу роль у функціонуванні малого і середнього бізнесу, забезпечуючи близько 39% проміжного споживання [3].

Експорт товарів знизився майже на чверть порівняно з попереднім роком. Посилення конкуренції з боку країн Південної Америки та вичерпання запасів попереднього врожаю призвело до суттєвого скорочення експорту кукурудзи та сої, що лише частково було компенсоване подальшим нарощуванням поставок пшениці та соняшникової олії. Український плодоовочевий експорт у лютому–червні 2020 року скоротився на 43% по відношенню до того ж періоду попереднього року. За цей період виторг України від експорту овочів і фруктів знизився до \$ 58,5 млн. Роком раніше за цей же період, експортний виторг плодоовочевого сектора України становив \$ 101,3 млн.

Тривало падіння експорту металургійної продукції на тлі слабкого світового попиту, а експорт залізних руд зменшився через зниження їх закупівель Китаєм порівняно з квітнем. Імпорт товарів продовжував стрімко скорочуватися (на 35,5%) передусім за рахунок зменшення імпорту енергоносіїв, продукції машинобудування та більшості споживчих товарів. Також поглибилося падіння імпорту продукції хімічної промисловості, у тому числі через затримки з державними закупівлями ліків [4].

Подібний розвиток ситуації є додатковим середньостроковим викликом відразу по кількох напрямках: скорочення попиту і запровадження обмежень на українську продукцію на ринках країн світу та потенційне збільшення імпорту товарів, попит на які в Україні може бути задоволений за рахунок вітчизняного виробництва.

Таким чином, конкурентоспроможність національної економіки залежить від здатності країни підвищувати рівень соціально-економічної результативності, добробуту громадян відносно зовнішніх аналогів на базі сталого економічного зростання шляхом використання інноваційних технологій, розвитку людського капіталу та інтелекту нації.

Література

1. Ross S.M., Successful R. and D. Management: catalyst for competitive advantage. *Vital speeches of the day*. N.Y., 1986. Vol. 52. № 12. P. 374-378.

2. Данилишин Б. Як Україні будувати конкурентоспроможну економіку. *Укрінформ*. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2719877-ak-ukraini-buduvati-konkurentospromoznu-ekonomiku.html> (дата звернення 07.10.20).

3. Програма стимулювання економіки для подолання наслідків covid-19: економічне відновлення. *Інформаційно-аналітичні матеріали*. 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/Prezentacii/Programa%20Ekonomichne%20stymyluvannia/progr-covid19-analytics.pdf> (дата звернення 06.10.20).

4. Вплив Covid-19 та карантинних обмежень на економіку України. *Центр прикладних досліджень*. URL: <https://www.kas.de/documents> (дата звернення 05.10.20).